

ХМЕЛЬНИЦЬКА ОБЛАСНА РАДА
ХМЕЛЬНИЦЬКА ГУМАНІТАРНО-ПЕДАГОГІЧНА АКАДЕМІЯ
ГУМАНІТАРНИЙ ФАКУЛЬТЕТ

АКТУАЛЬНІ ПИТАННЯ ПРОФЕСІЙНОГО СТАНОВЛЕННЯ СУЧАСНОЇ МОЛОДІ

ЗБІРНИК НАУКОВИХ ПРАЦЬ СТУДЕНТСЬКОЇ МОЛОДІ

ХМЕЛЬНИЦЬКИЙ-2025

УДК 378.091.12:005.336.5-057.875

ББК 74.489.4

А 43

Затверджено вченою радою гуманітарного факультету Хмельницької гуманітарно-педагогічної академії від 29 січня 2025 року, протокол № 6.

Актуальні питання професійного становлення сучасної молоді :
збірник наукових праць студентів / упорядники Л. Циганюк, Л. Качуринець.
Хмельницький : ХГПА, 2025. Вип. IV. 498 с.

Рецензенти:

Бучківська Г. В. – доктор педагогічних наук, професор, заслужений діяч мистецтв України, декан гуманітарного факультету Хмельницької гуманітарно-педагогічної академії, професор кафедри образотворчого, декоративно-прикладного мистецтва та технологій, член Національної спілки майстрів народного мистецтва України, Спілки дизайнерів, Всеукраїнської спілки автентики;

Онищук М. І. – директор Хмельницького обласного науково-методичного центру культури і мистецтва, заслужена артистка України, член Всеукраїнської музичної спілки.

©Циганюк Л.І., 2025
©Качуринець Л.В., 2025

ОСВІТА

Бєбіна Юлія. Використання штучного інтелекту на уроках мистецтва у НУШ: недоліки та переваги.....	287
Білик Ірина. Теоретичні аспекти національно-патріотичного виховання учасників хореографічного колективу.....	294
Бокшан Анна. Особливості організації освітнього процесу ЗВО мистецького спрямуванні в Україні.....	299
Ван Ченсі. Зміст інтерпретації музичного твору у художньо-педагогічній діяльності вчителя музики.....	306
Виклюк Роксолана, Лупак Наталія. Поняття перформансу в сучасній мистецькій освіті.....	313
Гнатів Марія, Водяна Валентина. Роль вокального мистецтва у формуванні естетичних цінностей учнів.....	318
Данькова Олександра. Ідеї Оксани Суховерської у контексті сучасних викликів професійного становлення молоді.....	324
Йордовська Світлана, Водяна Валентина. Використання інформаційно-комунікаційних технологій на уроках мазики.....	329
Заїка Надія. Класична та інноваційна бесіда як метод розвитку оцінних умінь на заняттях образотворчим мистецтвом у новій українській школі (НУШ)....	334
Замах Софія, Щур Людмила. Етапи становлення та сучасний стан хореографічної освіти в Україні.....	340
Захарова Єлена. Формування національної свідомості вихованців шляхом хореографічного мистецтва та українських традицій.....	348
Захарчук Анастасія. Розвиток творчих здібностей школярів засобами музичного мистецтва.....	352
Катеренюк Вікторія. Інноваційні технології як засіб формування образотворчості школярів.....	357
Коваль Владислав. Використання наочності на сучасному уроці музичного мистецтва у початковій школі.....	365

ЕТАПИ СТАНОВЛЕННЯ ТА СУЧАСНИЙ СТАН ХОРЕОГРАФІЧНОЇ ОСВІТИ В УКРАЇНІ

Софія Замах,

*студентка I курсу бакалаврату спеціальності 024 Хореографія
Тернопільського національного педагогічного університету*

Імені Володимира Гнатюка

Людмила Щур,

*кандидат мистецтвознавства, доцент кафедри
музикознавства та методики музичного мистецтва*

Тернопільського національного педагогічного університету

імені Володимира Гнатюка

Стаття присвячена аналізу етапів становлення та сучасного стану хореографічної освіти в Україні. Розглянуто ключові етапи розвитку хореографічного навчання, починаючи з народних традицій та ранніх форм театральних колективів, і до формування спеціалізованих навчальних закладів у ХХ столітті. Підкреслено важливість адаптації навчальних програм до вимог часу та роль хореографічної освіти в збереженні національної культурної спадщини та формуванні професійних танцівників на сучасному етапі.

Ключові слова: *хореографія, хореографічна освіта України, розвиток хореографічної освіти, сучасна хореографічна освіта, цифрові технології у хореографії.*

Дослідження хореографічної освіти в Україні є надзвичайно актуальним на сучасному етапі розвитку культурної та освітньої сфери країни. Хореографічне мистецтво, яке включає в себе широкий спектр танцювальних традицій та сучасних хореографічних практик, стає важливим елементом національної ідентичності та культурної спадщини. Враховуючи зростаючий інтерес до

танцювального мистецтва в Україні та за її межами, розбудова та вдосконалення хореографічної освіти набувають особливої важливості.

Однією з головних причин актуальності дослідження є необхідність збереження традиційних народних танців, що є важливим елементом української культурної спадщини. В умовах глобалізації та інтернаціоналізації культурних процесів, важливо забезпечити належне навчання майбутніх хореографів, які здатні не лише зберігати, але й адаптувати національні традиції до сучасних хореографічних форм.

Проблеми розвитку хореографічної освіти, навчання та виховання стали темою низки наукових досліджень у працях Л. Андрощук (Андрощук, 2015), Т. Благової (Благова, 2012), П. Фриза (Фриз, 2013), О. Жирова (Жиров, 2007), О. Ребрової (Реброва, 2015), С. Забрєдовського (Забрєдовський, 2010), О. Мартиненко (Мартиненко, 2015), О. Касьянової (Касьянова, 2009), Т. Сідлецької (Сідлецька, 2012) та інших.

Сучасна хореографічна освіта має враховувати швидкий розвиток новітніх напрямків у танцювальному мистецтві, таких як модерн, контемпорарі, балет та інші стилі. Дослідження в цій галузі сприяє вдосконаленню навчальних програм, створенню нових підходів до підготовки професіоналів, що поєднують класичні техніки з інноваційними методами.

Важливим аспектом є підготовка висококваліфікованих спеціалістів у сфері хореографії, здатних ефективно працювати в різних умовах – від традиційних театрів до сучасних танцювальних колективів і перформансів. Актуальність дослідження полягає також у вдосконаленні методик навчання, підвищенні ефективності хореографічних студій, що дозволяє підготувати майбутніх фахівців, здатних працювати на міжнародній арені.

Танець має велику соціальну та терапевтичну роль. Він сприяє розвитку фізичної культури, емоційного інтелекту, комунікаційних навичок, а також є потужним інструментом самовираження. В умовах постійного розвитку громадянської та культурної свідомості в Україні, хореографічна освіта має здатність бути важливим фактором соціальної інтеграції та культурного обміну.

Україна активно бере участь у міжнародних фестивалях і конкурсах танцю, що ставить перед хореографічною освітою нові виклики. Дослідження цієї сфери дозволяє не лише зберегти національні традиції, але й популяризувати українське танцювальне мистецтво за кордоном, що відкриває нові можливості для розвитку міжнародних культурних зв'язків.

У зв'язку з необхідністю модернізації освітніх стандартів в Україні, дослідження хореографічної освіти допомагає виявити слабкі місця в існуючих навчальних програмах та сприяти їх вдосконаленню. Вивчення міжнародного досвіду в галузі хореографічної освіти дозволяє впроваджувати найкращі практики та методики, що дозволяють підвищити рівень підготовки студентів.

Становлення хореографічної освіти в Україні є складним та багатограним процесом, який має глибокі історичні корені, пов'язані з розвитком культурної та мистецької спадщини країни. Від народних традицій до формування професійної хореографії, розвиток цієї галузі відображає зміни в соціальному, політичному та культурному житті держави. Основні етапи становлення хореографічної освіти в Україні можна поділити на кілька ключових періодів, кожен з яких характеризується своєю специфікою та особливостями.

Перші прояви хореографічної освіти на території України можна віднести до періоду народної хореографії, коли танець відігравав важливу роль у фольклорних традиціях. Народні танці передавалися в основному в усній формі, через безпосереднє навчання від старших поколінь. В Україні в цей період не було спеціалізованих навчальних закладів для підготовки професійних танцівників, але існували циркові та театральні колективи, де деякі елементи танцю були частиною театральних постановок.

Кінець XIX століття відзначався розвитком театрального мистецтва в Україні, що сприяло появі перших навчальних закладів для підготовки хореографів та танцівників. Зокрема, в 1860-х роках у Києві було відкрито перші театральні училища, де викладалися основи балетного мистецтва. У цей період почали створюватися перші балетні трупи та студії, а також розвивалося

театральне мистецтво в цілому, що сприяло розвитку професійної хореографічної освіти.

Після встановлення радянської влади в Україні в 1920-1930-х роках відбувається активна реорганізація освітніх та культурних інститутів. У цей час був здійснений перший значний крок до формалізації професійної хореографічної освіти. Відкриття балетних шкіл, зокрема Харківської державної балетної школи в 1930 році, стало важливим кроком у підготовці професійних танцівників і хореографів. Водночас почалося впровадження радянської методики навчання, що орієнтувалася на комуністичні ідеї і створення ідеологічно підкованих митців.

Т. Сідлецька наголошує, що система мистецької освіти в Україні сформувалася в середині 30-х років ХХ ст. і була невід'ємною частиною загальної системи освіти в Радянському Союзі. Спочатку було створено систему музичної освіти, основні принципи організації і змісту якої стали основою організації професійного навчання художнього, театрального, хореографічного напрямів (Сідлецька, 2012: 1).

Т. Благова зазначає, що саме у ці роки «організація, зміст і напрями хореографічної підготовки підпорядковувалися загальним принципам розвитку танцювальної самодіяльності, визначеним спеціальними структурними підрозділами Центрального Будинку народної творчості УРСР» (Благова, 2012: 7).

Після Великої Вітчизняної війни хореографічна освіта в Україні досягла значного розвитку. У 1950-1960-ті роки були створені нові навчальні заклади для підготовки танцівників та хореографів, зокрема в Києві, Харкові та Одесі. У цей період формуються основні принципи хореографічного навчання, активно використовуються методики класичного балету та народного танцю. Виникають перші професійні колективи, що проводили активну діяльність не лише в Україні, а й на міжнародній арені.

Перехідний період наприкінці ХХ століття супроводжувався значними змінами в суспільно-політичному житті України, що вплинуло на хореографічну

освіту. Наприкінці 1980-х років почалося поступове ослаблення централізації в освіті, що дозволило вільніше інтегрувати нові тенденції в хореографічній практиці, зокрема модерн і джаз. Хореографічні навчальні заклади почали активно співпрацювати з міжнародними установами, що сприяло інтеграції українських танцівників у світовий танцювальний процес.

Із статті Л. Андрощук дізнаємось, що О. Касьянова запропонувала своєрідну модель національної системи хореографічної освіти, до якої відносить наступні ланки:

«Перша ланка – дошкільна мистецька освіта – рекомендується для здійснення на базі проліцейних класів спеціалізованих дошкільних установ з естетичним ухилом. Її мета полягає у ранній діагностиці та розвитку творчих здібностей дитини, спрямованих на майбутнє оволодіння професійними навичками в хореографії. Друга ланка – повна середня мистецька освіта, здійснення якої вважається доцільним на базі хореографічних ліцеїв або профільних класів спеціалізованих шкіл з естетичним ухилом. Її особливості полягають в одночасній освітній і професійній підготовці майбутнього артиста на базі єдиного середнього навчального закладу Третя ланка – базова вища освіта – здійснюється на основі хореографічних відділень або кафедр у коледжах мистецтв. На цьому етапі міждисциплінарний характер освітньої і професійної підготовки повинен бути спрямованим у бік надання знань-знайомств з різних сфер фахової діяльності: виконавської, викладацької, постановочної, організаційно-управлінської, наукової. Сфера виконавської діяльності поглиблюватиметься за рахунок опанування знаннями з психології, соціології, філософії мистецтв, етики, естетики. Четверта ланка – повна вища мистецька освіта – здійснюється на кафедрах хореографії академій або університетів культури і мистецтв. Даний етап передбачає на основі базової програми масового навчання бакалаврів формування модулів елітарної підготовки обдарованої молоді, спроможної засвоїти більш складні та напружені програми магістрів. П'ята ланка – післявузівська освіта – здійснюється, в основному, на базі академій та університетів культури і мистецтв. Передбачає практичну і

теоретичну підготовку. Практична підготовка здійснюється на базі 1–3-річної асистентури – стажування, а також на курсах перепідготовки та підвищення кваліфікації викладачів, балетмейстерів – режисерів, адміністративно-управлінського персоналу в хореографії. Теоретична підготовка здійснюється в аспірантурі та докторантурі (Андрощук, 1: 277–278).

Сучасний етап розвитку хореографічної освіти в Україні характеризується значними змінами в освітніх програмах та підходах до навчання. З'являються нові напрямки в хореографії, такі як контемпорарі, модерн та інші, що потребують актуалізації програм підготовки професійних танцівників та хореографів.

Водночас, значну увагу приділяється міждисциплінарному підходу, зокрема взаємодії танцю з іншими видами мистецтва, а саме: театр, музика, інноваційні цифрові технології. Українські танцівники та хореографи здобувають визнання на міжнародних сценах, а хореографічна освіта активно інтегрується у світовий культурний процес.

Отже, етапи становлення хореографічної освіти в Україні демонструють поступове формування і розвиток цієї важливої сфери культурної та освітньої діяльності. Від народних танців, що передавались через усну традицію, до створення спеціалізованих навчальних закладів, хореографічна освіта пройшла кілька етапів, кожен з яких характеризувався як впливом культурних, так і соціально-політичних змін в країні.

Початкові етапи розвитку хореографічної освіти, пов'язані з формуванням перших балетних шкіл і театральних колективів і стали основою для більш систематичного і професійного підходу до навчання танцівників. Розвиток хореографії в радянський період, попри деякі обмеження, забезпечив стабільне функціонування навчальних закладів та підготовку висококваліфікованих спеціалістів. Після здобуття незалежності Україною, хореографічна освіта зазнала впливу міжнародних тенденцій, що дозволило поєднати традиційні методи з інноваціями.

На сучасному етапі хореографічна освіта в Україні знаходиться в процесі адаптації до нових культурних та освітніх вимог, орієнтуючись на міждисциплінарний підхід, інтеграцію цифрових технологій та розвиток нових танцювальних напрямків. Враховуючи високий рівень конкуренції на міжнародній арені, українська хореографічна освіта продовжує вдосконалювати навчальні програми, розвивати творчий потенціал студентів та підтримувати зв'язки з міжнародними танцювальними спільнотами.

Таким чином, хореографічна освіта в Україні сьогодні є важливою складовою частиною культурного та мистецького розвитку країни, що активно реагує на зміни в сучасному світі, зберігаючи при цьому свою національну ідентичність та традиції.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Андрощук, Л. (2015). Еволюція хореографічного мистецтва як явища культури в контексті аналізу передумов відкриття хореографічно-педагогічних спеціальностей у вищих педагогічних навчальних закладах України. *Проблеми підготовки сучасного вчителя*, 12 (2), 272–280. Вилучено із http://nbuv.gov.ua/UJRN/ppsv_2015_12%282%29__38

2. Благова, Т. (2012). Організація педагогічного процесу в системі хореографічного аматорства в Україні. Вилучено із <http://ena.lp.edu.ua:8080/handle/ntb/24052>

3. Жиров, О. А. (2007). Розвиток української народної хореографії у мистецько-педагогічній спадщині та діяльності К. Василенка (50–90 роки ХХ ст.) (Автореферат дисертації на здобуття наукового ступеня кандидата мистецтвознавства, спеціальність 13.00.01). Житомир, Україна.

4. Забрєдовський, С. Г. (2010). *Методика роботи з хореографічним колективом: навчальний посібник*. Київ: НАКККіМ.

5. Касьянова, О. (2009). Диверсифікація хореографічної освіти України в контексті євроінтеграційних процесів. Вилучено із <http://glierinstitute.org/ukr/digests/038/8.pdf>

6. Мартиненко, О. В. (2015). Формування професійної компетентності майбутніх учителів хореографії в умовах вищого навчального закладу. *Проблеми підготовки сучасного вчителя: збірник наукових праць Уманського державного педагогічного університету імені Павла Тичини* / Безлюдний О. І. (гол. ред.) та ін., 12(2), 165–174. Умань: ФОП Жовтий О. О.

7. Реброва, О. Є. (2015). Хореографічно-педагогічна ментальність як універсалія мистецької освіти. *Наукові записки. Серія: Педагогічні науки* / Ред. кол.: В. В. Радул, В. А. Кушнір та ін., (139), 22–27. Кіровоград: РВВ КДПУ ім. В. Винниченка.

8. Сідлецька, Т. І. (2012). Становлення і розвиток мистецької освіти в Україні. Вилучено із <http://conf.vntu.edu.ua/znanosv/2012/txt/sidletska.pdf>

9. Фриз, П. (2013). Мова танцю як засіб виявлення смислових цінностей хореографічної культури. *Рідне слово в етнокультурному вимірі*, 537–543. Вилучено із http://nbuv.gov.ua/UJRN/rsev_2013_2013_71

